

Zelfstandigen in de ICT

In het kader van het interdepartementaal beleidsonderzoek ZZP, geeft brancheorganisatie Nederland ICT een eerste beeld van de ZZP'ers in de ICT-sector. Achtereenvolgens kijken wij naar de kenmerken van de sector, typologie en relevantie van de zelfstandigen in de ICT.

Gezien het korte tijdsbestek van de periode van de uitvraag achten wij het niet opportuun om binnen deze termijn tot een gedragen sectorstandpunt te komen inzake toekomstig beleid. Middels dit document willen wij echter wel het belang van de zelfstandigen onderstrepen voor de ICT-sector in het bijzonder en de Nederlandse economie als geheel.

De ICT-sector in beeld

De ICT-sector is een kennisintensieve branche die voortdurend in ontwikkeling is. ICT levert een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid. In 2012 werkten er volgens het CBS 265.000 ICT'ers in Nederland, zowel in de ICT-sector als bij gebruikers-organisaties. (CBS, 2014) Hiermee is het aantal ICT'ers weer boven het niveau van voor de kredietcrisis in 2008. ICT'ers zijn gemiddeld hoger opgeleid dan de Nederlandse beroepsbevolking. Meer dan de helft van de ICT'ers heeft een HBO- of universitaire opleiding gevolgd.

Arbeidsrelaties in de ICT

Sinds het jaar 2000 groeide het aantal flexibele arbeidsrelaties (tijdelijk dienstverband en uitzendkrachten) in de ICT. De afgelopen jaren stabiliseerde het percentage rond 10 procent. In 2012 was dit percentage 11 procent. In 2012 heeft 77 procent van de ICT'ers een vaste arbeidsrelatie. (CBS, 2014) Dit is een lichte groei ten opzichte van 2011. Op de langere termijn lijkt er echter sprake te zijn van een stabiel percentage.

Casus: Software & Services

Het belang van de groep ZZP'ers voor de ICT-sector wordt duidelijk aan de hand van een zeer recent onderzoek van Dialogic (te publiceren in september 2014) naar de Nederlandse software-industrie. (SBI code *62) In 2013 waren hier ruim 40.000 bedrijven actief. Deze bedrijven zijn over heel Nederland verspreid. Deze organisaties zijn door het CBS gedefinieerd als bedrijven die diensten verstrekken op het gebied van informatietechnologie.

Meer dan de helft van deze bedrijven (54 procent) zijn software-ontwikkelaars, een derde van alle bedrijven IT-adviesbureaus (32 procent). Het aantal bedrijven is de laatste jaren spectaculair gegroeid – in de periode 2010-2013 met 25 procent. Dit is ruim twee keer zoveel als het landelijk gemiddelde. De groei zit vooral in de subcategorie 'overige IT-dienstverlening'.¹ Die is met 137 procent gegroeid.

Eén van de belangrijkste redenen voor de sterke groei is dat de toegangsdrempels tot de markt laag zijn – het is bijvoorbeeld relatief gemakkelijk om een softwarebedrijf te starten. De verhoudingen tussen het aantal kleine en grote bedrijven is extreem scheef in de software industrie.

¹ Dit is een rijkgeschakeerde groep die de volgende dienstverlenende activiteiten omvat: implementatie en installatie van software; conversiediensten; auditing, troubleshooting, testen op het gebied van ICT;

Bijna 82 procent van alle bedrijven in dit deel van de ICT-sector bestaat uit eenmanszaken. Die houden zich – in opdracht – voornamelijk bezig met het programmeren, implementeren, testen, beheren en onderhouden van software. In feite vormen deze ruim 36.000 zelfstandige professionals de flexibele schil op een belangrijk deel van de Nederlandse ICT arbeidsmarkt.

Typologie & relevantie

Wanneer men kijkt naar het totaal van zelfstandigen in Nederland, kunnen zelfstandigen ingedeeld worden in drie typologieën²:

1. Scheppende beroepen (media & creatief)
2. Dienstverlenende beroepen (zorg, transport, bouw etc.)
3. Kenniswerkers (ICT)

De huidige digitale werkelijkheid vormt de ideale werkomgeving om te werken in nieuwe samenwerkingsvormen. Men werkt in wisselende samenwerkingsverbanden en daardoor blijft men relevant voor de klant. Bedrijven zijn niet zelfstandig verantwoordelijk voor innovatie. In deze nieuwe samenwerkingsvormen is de zelfstandige kenniswerker een cruciaal element. Deze kenniswerkers zijn als het ware de 'Bijen' die actief en passief de kennis (het stuifmeel) verdelen. Specifieke kennis is vaak tijdelijk bij een bedrijf nodig, en kenniswerkers die gemakkelijk kunnen wisselen naar daar waar de kennis nodig is, heeft voor IT-bedrijven daarmee grote voordelen. Deze ZZP'ers worden vaak geassocieerd met ondernemerschap, maar dan niet in de zin van het optimaliseren van omzet of winst, maar als exploitant van het eigen vakmanschap in combinatie met een andere balans tussen werk en vrije tijd.

Soms worden er vraagtekens gezet bij de mate van scholing van zelfstandigen. Uit onderzoek van het Verwey Jonker instituut³ blijkt dat de ZZP'ers in de ICT relatief hoge mate van scholing rapporteren. Dit is logisch in een sector waarbij kennisveroudering voortdurend dreigt. 55 procent van de zelfstandigen in het onderzoek geeft aan het afgelopen jaar aan scholing te hebben gedaan. Hiermee scoren de zelfstandigen hogers dan de werkenden in loondienst met 46 procent. Zelfstandigen scholen zich met name in vakinhoudelijke competenties. Kennisveroudering is voor ZZP'ers in de ICT-sector een ondernemersrisico.

Conclusie

Zelfstandigen in de ICT-sector zijn relatief hoogopgeleide kenniswerkers, die bewust kiezen voor het ZZP-schap en de daarbij behorende (ondernemers)risico's. Zij leveren in de ICT-sector niet alleen een belangrijke bijdrage aan de flexibiliteit van de arbeidsmarkt, maar spelen ook een belangrijke rol bij de innovatie van de sector. Deze twee elementen maken zelfstandigen cruciaal voor de economische groei van de sector.

Nederland ICT denkt vanuit dit belang graag mee bij de invulling van verdere beleidsopties rondom zelfstandigen op de ICT-arbeidsmarkt.

² Sociale innovatie in de ICT: Arbeidsmarkt 2.0, H. Wesselo, 2009

³ Ambitieuze ondernemen in de ICT, F. Dekker, 2013